

KOMUNIKAT BIURA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

z 5 stycznia 2016 r.

w sprawie organizacji obchodów 30-lecia działalności orzeczniczej Trybunału

Konstytucyjnego

W związku z nieścisłymi informacjami dotyczącymi przygotowań do obchodów 30-lecia działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego, Biuro Trybunału Konstytucyjnego informuje:

Geneza Trybunału Konstytucyjnego

Początki europejskiego sądownictwa konstytucyjnego sięgają lat 20. XX wieku, gdy powstały pierwsze sądy konstytucyjne w Austrii i w Czechosłowacji. Idea ta nie cieszyła zainteresowaniem w państwach totalitarnych lub znajdujących się pod wpływem doktryny konstytucjonalizmu francuskiego.

Po II Wojnie Światowej sądy konstytucyjne – jako gwarancja przestrzegania zasad demokracji i praw człowieka – pojawiły się w państwach Europy Zachodniej odchodzących od systemów totalitarnych. Wdrożony w Polsce radziecki model państwowy był programowo wrogi idei sądownictwa konstytucyjnego. Jego utworzenie stanowiło jeden z postulatów opozycji demokratycznej już w latach 70-tych, ale dopiero jesienią 1981 r. władze PRL zezwoliły na podjęcie prac przygotowawczych, spowolnionych ogłoszeniem stanu wojennego. Trybunał Konstytucyjny został wprowadzony do polskiego porządku ustrojowego nowelą konstytucyjną z 26 marca 1982 r. (Dz. U. Nr 11, poz. 83), jednak władze PRL – z obawy przed utratą kontroli nad stanowionym prawem, a przez to zachwianiem podstaw reżimu – wstrzymywały się z uchwaleniem stosownej ustawy (co nastąpiło dopiero w kwietniu 1985 r.; Dz. U. Nr 22, poz. 98). Zagwarantowały też sobie kontrolę jego działalności przez umożliwienie Sejmowi PRL (ówcześnie „najwyższemu organowi władzy państwowej”) odrzucania orzeczeń.

Polski Trybunał Konstytucyjny był – obok sądu jugosłowiańskiego (trzeba jednak pamiętać o szczególnym statusie Jugosławii) – jednym z pierwszych sądów konstytucyjnych w bloku państw socjalistycznych. Za początek jego funkcjonowania uznaje się dzień 28 maja 1986 r. gdy zapadło pierwsze, historyczne orzeczenie stwierdzające niezgodność badanych przepisów z Konstytucją (sygn. U 1/86).

Podczas przemian polityczno-ustrojowych w 1989 r. konieczność dalszego funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego i potrzeba umocnienia jego pozycji nie ulegała wątpliwości. W pełni nastąpiło to dopiero wraz z wejściem w życie obowiązującej Konstytucji RP 17 października 1997 r. Od tego czasu Trybunał Konstytucyjny budował

orzecznictwo działając w warunkach typowych dla wszystkich sądów prawa państw demokratycznych. Przyjęło się jednak uwzględniać cały jego wcześniejszy dorobek orzeczniczy, w tym z lat 1986–1989, gdyż działalność składów sędziowskich od czasu wydania pierwszego wyroku dowodziła dążenia do przestrzegania zasad praworządności, niezależnie od politycznych uwarunkowań. W zgodnej opinii przedstawicieli nauki prawa i polityków nie sposób też pominąć roli Trybunału Konstytucyjnego w definiowaniu oraz wprowadzaniu do polskiego systemu pojęć oraz instytucji demokratycznego państwa prawnego w latach 1989–1997.

Uroczystości w instytucjach państwowych i Trybunale Konstytucyjnym

Organizacja uroczystych obchodów rocznic funkcjonowania przez instytucje państwowe jest zwyczajowo przyjęta i powszechna (przykładowo: *25 lat odrodzonego Senatu RP*, *25-lecie Rzecznika Praw Obywatelskich*, *90-lecie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego*, liczne jubileusze sądów, urzędów wojewódzkich czy statystycznych).

Uroczystości jubileuszowe sądów konstytucyjnych przybierają formę międzynarodowych konferencji, które są w każdym państwie wydarzeniem ważnym dla świata prawniczego i stanowią okazję do wymiany doświadczeń merytorycznych. Trybunał Konstytucyjny zorganizował poprzednią rocznicową konferencję krajową w 2006 r., zaś ostatnie przedsięwzięcie o charakterze międzynarodowym miało miejsce w roku 1999, gdy był gospodarzem XI Konferencji Europejskich Sądów Konstytucyjnych.

Planowane uroczystości miałyby wyeksponować pozycję i dorobek polskiego sądu konstytucyjnego na tle innych sądów europejskich oraz trybunałów międzynarodowych. Odnotowanie 30-tej rocznicy działalności orzeczniczej polskiego Trybunału Konstytucyjnego byłoby ważnym elementem upamiętnienia zapoczątkowania w Polsce antytotalitarnych przemian i ożywienia na forum europejskim pamięci o doniosłej roli Polski w obaleniu komunizmu w Europie. Byłoby też okazją do przypomnienia najdłuższego w Europie Środkowo-Wschodniej dorobku orzeczniczego, do którego odwołują się sądy konstytucyjne innych państw.

Przygotowania do konferencji jubileuszowej *Sądy konstytucyjne – między ochroną wolności a bezpieczeństwem*

Organizacja międzynarodowej konferencji, której tematyka jest szczególnie aktualna w kontekście wydarzeń na świecie, jest poważnym wyzwaniem logistycznym i wiąże się z obciążeniem budżetowym (zwyczajowo gospodarz pokrywa koszt zakwaterowania i wyżywienia na miejscu, zaś goście ponoszą koszty podróży). Trybunał Konstytucyjny

realizuje swoje zadania tylko w miarę możliwości budżetowych, określanych corocznie przez parlament i związany jest zasadami dyscypliny finansów publicznych.

Działania organizacyjne zostały podjęte przez Biuro TK w drugiej połowie 2014 roku:

- liczbę uczestników uroczystości oszacowano na podstawie listy przedstawicieli władz RP, właściwych organów UE, polskich środowisk prawniczych i akademickich oraz przedstawicieli zagranicznych sądów, które gościły reprezentanta Trybunału Konstytucyjnego przy okazji własnych jubileuszów,
- wstępny kosztorys uwzględnia zasadę wzajemności przyjętą w relacjach międzynarodowych i dwuosobowy skład delegacji zagranicznych.

Ramowe założenia organizacyjne trzydniowych obchodów jubileuszu nie odbiegają od praktykowanych przez inne państwa przy podobnych okazjach. Zakłada się uroczyste otwarcie obchodów w Zamku Królewskim, z udziałem najwyższych władz państwowych oraz dwudniową konferencję naukową. Przewiduje się zapewnienie standardu nie odbiegającego od przyjętego w innych państwach przy podobnych okazjach.

Organizacja jubileuszu wymaga przeprowadzenia postępowania przetargowego, wobec czego w 2015 r. Biuro TK przeprowadziło dialog techniczny w celu maksymalnego uszczegółowienia dokumentów przetargowych¹, pozwalających uzyskać porównywalne oferty w celu wyłonienia najkorzystniejszej z nich w warunkach rzetelnego zachowania przejrzystych zasad konkurencji.

Szczegółowość określenia wszystkich wymagań – od transportu, przez standard hoteli i aranżację miejsc spotkań, aż po przykładowe menu wraz z rodzajem zastawy stołowej – to efekt oczekiwanej przez kontrahentów precyzji i konieczności umożliwienia wyegzekwowania świadczeń na odpowiednim poziomie przez organizatora.

Zarówno organizacja obchodów 30-lecia działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego jak i przewidziana skala uroczystości jest zależna od przyznania środków finansowych przez ustawodawcę. W roku 2015 Biuro TK awizowało Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Finansów potrzeby finansowe na 2016 r., w tym związane z organizacją jubileuszu, a następnie przekazało uwzględniający ją projekt budżetu Trybunału Konstytucyjnego (we wrześniu 2015 r.). W obecnej sytuacji związanej z Trybunałem Konstytucyjnym, przesłanki, intencje oraz europejska skala planowanych obchodów jubileuszowych, podlegać muszą ponownej refleksji i ocenie².

¹Dokumenty dostępne są pod adresem <http://trybunal.gov.pl/o-trybunale/przetargi/art/8668-wybor-operatora-do-obslugi-miedzynarodowej-konferencji-oraz-uroczystosci-z-okazji-jubileuszu-30/>.

² W dniu dzisiejszym sejmowa Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka pozytywnie zaopiniowała dla Komisji Finansów Publicznych rządowy projekt ustawy budżetowej na rok 2016 w zakresie części budżetowej 06 dotyczącej Trybunału Konstytucyjnego.